

Foto: Jeanette Landfald

De beste tipsene for en vakker hage

Side 12, 13 og 14

Magasinet

Dagbladet lørdag 1. mai 2010

Vi kjøper oss FRIITID

Foto: Linda Næsfieldt

Dagbladet

Lørdag 1. mai 2010

Nr. 117. Uke 17. 142. årgang. Løssalg kr 25,00 € 3 utenfor Norden

Redaksjonen avsluttet 28. april

Norske forskere med gjennombrudd

Ny metode for å OPPDAGE KREFT

Metoden vil kunne oppdage 90 prosent av alle forstadiene til kreft og svulster i tarmen. Professor Ragnhild A. Lothe og hennes forskerteam ved Radiumhospitalet tror dette kan redde mange liv. Side 8, 9, 10 og 11

Foto: Arnt E. Folvik

Drillo:
- Vi kan bli blant **TOPP**

10

Sporten

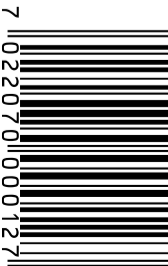

Alt om MGP-festen

Side 40 og 41

Foto: Lars Myhren Holand

Foto: Øistein Norum Monsen

Japan photo

OSLO: Akersgata 43 • Byporten Shopping • Hegdehaugsvn 36 • Manglerud Senter
Tveita Senter • BERGEN • DRAMMEN • FREDRIKSTAD • HAUGESUND
KRISTIANSAND • MOSS • PORSGRUNN • SANDNES • SANDVIKA • SKI
STAVANGER • STRØMMEN STORSENTER • TRONDHEIM • TØNSBERG

www.japanphoto.no

Priseksemplar for CEWE FOTOBOK
Japan - Grunntips pr ordre fra kr 79,-

Fra 79,-*

Min CEWE FOTOBOK

Dine bilder i en ekte bok!

www.japanphoto.no

- Europas beste fotobok
- Prisbelønnet kvalitet
- Enkel å lage
- Kjempeutvalg

Bredre bilder - ganske enkelt!

OPERASJON AV TARMKREFT: Vevsprøver tatt fra svulsten hos tarmkreftpasientene på Aker brukes i en rekke forskningsprosjekter. Vevsprøvene oppbevares i biobankprøver og avføringsprøver til samme biobank. Foto: Jacques Hvistendahl

NY METODE KAN H

Norske forskere har utviklet en ny metode for å oppdage tykktarmskreft før den blir dødelig. Metoden kan også brukes til å skreddersy behandlingen.

HELSE

Tekst: **Marianne Moseng**
mmo@dagbladet.no

Funnene forskerne ved Oslo universitetssykehus har gjort, betyr at vi er stadig nærmere en enkel rutinetest for tykktarmskreft. Ved hjelp av en avføringsprøve vil man kunne oppdage 90 prosent av

alle forstadier og kreftsvulster i tarmen.

Det som nå gjenstår er den kommersielle utviklingen av testen, slik at den blir å få på markedet. Når en slik test foreligger, vil det være langt lettere å screene, masseundersøke, for tykktarmskreft.

Ved å finne fram til gode biomarkører vil det ikke bare være mulig å oppdage kreftsvulsten tidlig. Biomarkørene vil også kunne

bidra til å forutsi sykdomsforløpet og hvordan hver enkelt pasient reagerer på behandling.

Det vil også være mulig i langt større grad enn i dag å skreddersy etterbehandlingen.

Hyppig kreftform

Tykk- og endetarmskreft som er en av de al-

INNVENDIG UNDERSØKELSE: Legene ved Oslo universitetssykehus, Aker, utfører over 3000 koloskopier i året. Her er det Arild Nesbakken, professor og overlege ved gastrokirurgisk avdeling, som foretar koloskopien. Foto: Jacques Hvistendahl

” Hvis vi ved hjelp av en avføringsprøve kan peke ut de fleste som har svulst i tarmen, vil det være en stor gevinst for pasienten.

Ragnhild A. Lothe, professor og leder for Avdeling for kreftforebygging.

MINNDRER KREFTDØD

ler hyppigste kreftformene i Norge, kan bruke opptil 25 år på å utvikle seg. Kreftformen har høy dødelighet, og blant de vanligste krefttypene er det bare lungekreft som har dårligere forventet sykdomsforløp.

Oppdages kreften derimot tidlig, er mulighetene for å overleve store.

Forskerne ved Avdeling for kreftforebygging ved Radiumhospitalet har i samarbeid

med kirurgisk avdeling på Aker sykehus og Kreftregisteret identifisert seks biomarkører i prøver fra kreftsvulster i tarmen hos pasienter. Fordi tarmcellene skiftes ut med jevne mellomrom, vil det være mulig å gjenfinne DNA fra svulstcellene i avføringen. Det er dette biomarkørene viser.

– Hvis vi ved hjelp av en avføringsprøve kan peke ut de fleste som har svulst i tar-

men, vil det være en stor gevinst for pasienten som med en enkel prøve kan få påvist og deretter få fjernet svulsten, sier Ragnhild A. Lothe, professor og leder for Avdeling for kreftforebygging.

Enklere screening

Forsker Guro Elisabeth Lind som er prosjektleder for tidligdiagnostikk-pro-

sjektet, har vist at en kombinasjon av disse biomarkørene vil kunne oppdage 90 prosent av alle forstadier og kreftsvulster i tarmen.

En avføringstest vil gjøre det langt enklere å screene en stor befolkningsgruppe for

>>> Fortsetter neste side

OPPDAGE TIDLIG: Professor Ragnhild A. Lothe leder Avdeling for kreftforebygging ved Radiumhospitalet der forskerne har identifisert biomarkørene. Her sammen med doktorgradsstudent Kim Andresen.
Foto: Øistein Norum Monsen

tykktarmskreft. I motsetning til en rekke andre land har Norge i dag ingen screening for tykktarmskreft.

PROFESSOR:
Arild Nesbakken

Den vanligste metoden for å påvise tykktarmskreft er koloskopi der legen med et bøyeleg rør gjør en innvendig undersøkelse av tykktarmen. Det finnes også en test av blod i avføringen, men denne testen gir ikke svar som er sikre nok og kan gi falske positive resultater.

Samarbeid

Forskerne ved Radiumhospitalet har et nært samarbeid med Aker som har kliniske data helt fra 1993 på til sammen vel 2000 tarmkreftpasienter.

– Siden pasientene kommer fra et definert geografisk område, viser dette datamaterialet et tverrsnitt av sykdommen i denne befolkningsgruppa. Vi har vært systematiske i innsamlingen og registrerer fortløpende alle data fra utredning, behandling og etterkontroller, sier Arild Nesbakken, professor og overlege ved gastrokirurgisk avdeling ved Aker.

I tillegg til oversikt over disse kliniske opplysningene er det tatt vevsprøver fra svulsten hos alle pasientene. Disse oppbevares i biobank ved Radiumhospitalet og brukes i en rekke forskningsprosjekter. Nå er det i tillegg startet

FAKTA

Tykktarmskreft

- Tykktarmskreft er en av de vanligste kreftformene som rammer begge kjønn. I 2008 var det 1142 tilfeller blant menn og 1229 tilfeller blant kvinner. Forekomsten er økende.
- Fem års overlevelse ligger på 58,1 prosent for menn og 61,7 prosent for kvinner.
- Tykktarmskreft kan oppstå i polypper i tarmen. Polypper er vortelignende utvekster på tarmslimhinnen.

Kilde: Kreftregisteret og Kreftforeningen

innsamling av blodprøver og avføringsprøver til samme biobank.

Skreddersy

– Hvilken betydning vil biomarkørene kunne ha i etterbehandlingen av tarmkreftpasientene?

– Ved tykktarmskreft er etterbehandling med cellegift standard dersom det er spredning til lymfeknutene utenfor svulsten. Det vil redusere risikoen for tilbakefall. Av de pasientene som man antar er kurert og som ikke får cellegift, er det 20 prosent som likevel får tilbakefall.

Markørene kan bidra til å vise hvilke av pasientene som har risiko for tilbakefall og som kunne ha nytte av etterbehandling. Ved hjelp av molekylærbiologien vil vi dermed i langt større grad kunne skreddersy etterbehandlingen, sier Nesbakken.

Vil ha screening

Til tross for at Norge er blant landene som har høyest forekomst av tarmkreft i verden, er det ennå ikke innført screening for denne kreftformen.

– Et screeningprogram kunne redusert dødeligheten med 15–20 prosent, påpeker professor og forskningssjef Geir Hoff som tilknyttet Kreftregisteret og som ledet den norske NORCCAP-studien, en randomisert studie på screening av tarmkreft.

Han viser til at Helse- og omsorgsdepartementet i fjor gjorde et prinsippvedtak om at screening skal innføres, men at dette så langt ikke er blitt fulgt opp med penger.

Leder for Nasjonalt råd for kvalitet og prioritering i helsevese-

net, helsedirektør Bjørn Inge Larsen, har anbefalt overfor rådet at det settes i verk screening av alle mellom 50 og 74 år. Som i de fleste andre land som har screening for tarmkreft, innebærer dette en screening for blod i avføringen.

Men professor Geir Hoff mener det er viktig at et screeningprogram også åpner for flere metoder.

– Testing av blod i avføring er isolert sett en dårlig test som kan gi mange falske positive svar. Dette er en test som krever at folk møter opp til gjentatte runder, og oppmøte er helt sentralt i et screeningprogram, sier han.

Han mener derfor at det i et screeningprogram må ligge et klart ansvar for utprøvede virksomhet, og det mest nærliggende vil være randomisert test med koloskopi.

BLE KREFTSYK: Jarle Daler (36) fikk diagnosen tykktarmkreft i 2008. I november i fjor var kreften gått til bukkinna. tilbringe mest mulig tid sammen med familien og hunden Sanna.

Trodde kreft var «stressmage»

INTRAVENØST: Hver natt får Jarle Daler intravenøs næring. Det gjør det mulig å bo hjemme på småbruket i Stokke. Foto: Torbjørn Berg.

Jarle Daler (36) gikk ett år med magesmerter før kreftsvulsten ble oppdaget. Nå tar han en dag om gangen.

Tekst: **Tora Larsen Morset**
tora@db.no

Jarle Daler (36) fikk diagnosen tykktarmkreft i 2008. Da hadde han gått med magevondt periodevis i ett år. Han hadde vært til fastlege og legevakt, men fått beskjed om at det dreide seg om «stressmage».

– Jeg hadde akkurat byttet jobb, spiste nok litt usunt og drakk mye kaffe. Dessuten var jeg jo glad i lystige lag. Jeg tenkte at dette kanskje var normale plager for menn i 30-årsalderen, sier Daler til Dagbladet.

Han kuttet ut kaffen, tenkte på stressnivået. Plagene fortsatte, men smertene gikk som oftest over etter en dag. Og det kunne gå måneder mellom hver gang.

– Søndag 1. juni 2008 våknet jeg etter et lag hvor vi hadde spist mye og drukket en del. Da smertene ikke hadde gått over mandag morra, sendte Inga, kona mi, meg til legevakta. En lege tok affære og sendte meg til akuttmottaket i Tønsberg. Her fant de en stor kreftsvulst i tykktarmen.

Collegift og operasjon

Innen et par dager var Daler operert. Han fikk midlertidig stomi, måtte gjennom ti kurer med collegift og mistet ti kilo. Men i oktober var han tilbake i 50 prosent stilling som rørselger og i januar 2009 økte han til full jobb. Han levde som kreftfri gjennom sommeren. Så, etter en kontroll i november i fjor, viste det seg at kreften var gått til bukkinna.

24. februar i år ble han trillet ned til operasjonssalen og forespeilet ti timer på bordet. Han våknet etter seks. Da visste han.

Kreften var kommet for langt, en operasjon var umulig. Nå får barnefaren palliativ, lindrende, behandling.

Blir aldri frisk

– Jeg kan aldri bli frisk. Men ingen vet når jeg går bort, eller om jeg i det hele tatt går bort som følge av kreften. Jeg tar en dag av gangen, sammen med familien min, sier Daler.

FAKTA

Symptomer på tykktarmkreft

- Endrede avføringsvaner
- Vekttap
- Blod i avføringen
- Smerter i bukholen
- Trøtthet
- Mange kan ha tykktarmkreft uten å ha symptomer

Kilde: Kreftregisteret og Kreftforeningen

FAKTA

Risikofaktorer for tykktarmkreft

- Kosthold med mye fett og lite frukt og grønnsaker
- Lite mosjon
- Røyking
- Arv

Kilde: Kreftregisteret og Kreftforeningen

Han klandrer ingen for at kreften ikke ble oppdaget tidligere, men ser med interesse på at vi nå kan være et skritt nærmere et nasjonalt screeningprogram for tykktarmkreft.

Stoler på legene

– Jeg stoler 100 prosent på at legene gjør det aller beste for meg til enhver tid. Det er ingen som har skyld her, det dreier seg om uflaks og ikke noe mer enn det. Dette er snø som falt i fjor. Men jeg er glad for at flere nå peker på behov for screening. Et nasjonalt tilbud på linje med mammografiprogrammet vil for eksempel bety at mannfolk som kanskje kvier seg for å gå til lege blir dratt inn for sjekk, sier Daler.

Selv har han fått nesten all behandling ved sykehuset i Vestfold, et sykehus som bare får skryt fra Daler. Mandag dro han inn for tredje kur med collegift i denne omgang. Han har gått ned 25 kilo siden 24. februar. Hver natt får han intravenøs næring.

– Jeg har to døtre, Frida og Lotta på 7 og 8 år, så det er viktig å få bo hjemme. Det er her jeg føler meg friskest, sier han.

På småbruket i Stokke er det nå forsiktede tegn til vår.

– Jeg setter meg små mål. Nå skal jeg leve til høsten. Så blir vinteren neste. Deretter er det vår igjen, sier Daler.

Lettere å oppdage brystkreft

Med mammografi i farger kan man oppdage 50 prosent flere tilfeller av brystkreft.

Svenske forskere mener at de kan bedre særlig unge kvinners prognoser betraktelig. Med mammografibilder i farger skal det bli lettere å oppdage svulster i ungt vev.

– Vi tror vi kan se en del av den kreften som i dag er usynlig ved vanlig mammografi fordi vi har denne tilleggsinformasjonen fargene gir. Vi vil kunne oppdage 50 prosent av de tilfellene vi overser i dag, sier Mats Danielsson, professor i medisinsk bildefysikk til Aftenbladet.

Spennende

Danielsson hevder det i Sverige er 30 prosent av all brystkreft som ikke påvises ved vanlig mammografi, blant annet fordi kontrasten i bildene ikke er sterke nok.

– Jeg synes dette virker veldig spennende. Det er jo et faktum at dagens mammografi dessverre ikke påviser alle kreftsvulster, sier Berit Damtjernhaug, leder av mammografi programmet i Kreftregisteret.

En prototype skal nå til kliniske prøver ved universitetssykehuset i Berlin.

Bedre prognoser

Kreft i prostata, bryst, lunge og tarm sto i 2008 for til sammen halvparten av nye krefttilfeller i Norge. Disse var også årsaken til halvparten av alle dødsfall i 2007. For brystkreften har både forekomst og antall overlevde økt de siste 20 år.

– Årsaken til dette er nok en blanding av bedre diagnostikk, bedre behandling, mer oppmerksomhet rundt brystkreften og mammografiscreening i organisert form, sier Damtjernhaug.

Flere sier ja til organdonasjon

Andelen pårørende som godkjenner organdonasjon har aldri vært så høy som nå. I årets tre første måneder var det kun 14 prosent av de pårørende som av slo forespørsel om donasjon, skriver Dagens Medisin. I 2001 sa 42 prosent nei og i fjor var det 35 prosent som av slo å donere organer. Ifølge kvartalsrapporten fra transplantasjonskoordinatorene ved Oslo universitetssykehus har den gjennomsnittlige avslagsprosenten vært på cirka 29 prosent de siste ni årene.

VINYLPARADISET RAKK & RALL'S

Over 100.000 titler
LP/VINYL fra kr 5,- CD fra kr 19.50
DVD fra kr 39.50 LYDBØKER fra kr 59.50
Akersgt 39 (20 m fra Karl Johan)
man-fre 10-19 lør 10-18
KJØP/SALG/BYTT
22 412312 - 99402536

” Jeg tenkte at dette kanskje var normale plager for menn i 30-årsalderen.